

प्रवेश (3. प्र° + ईश) m. 1) ein vornehmer Herr (?) RĀGA-TAR. 3, 100.
— 2) N. pr. = प्रवर्त्तेन RĀGA-TAR. 3, 372. 378.

प्रवेशर (3. प्र° + ई°) m. N. eines von Pravarasena errichteten
Heilighums RĀGA-TAR. 3, 99.

प्रवर्ग m. = महावीर H. 836. प्रवर्गावर्तभूषण Beiw. Vishnu's HARIV.
2233. An beiden Stellen ist प्रवर्ग zu lesen, welches der Schol. zu
Bhāg. P. 3, 13, 36 durch महावीर erklärt. Derselbe Fehler Ind. St. 3, 201,
a, 10 v. u. — Vgl. दास°.

प्रवर्ग्य (von वर्त् mit प्र) m. eine Einleitungs-Cerimonie zum Soma-
Opfer, bei welcher frischgemolkene Milch in einen glühend gemachten
Topf (महावीर, घर्म), nach Andern in kochendes Schmalz gegossen wird
(तप्ते घृते पयःप्रलेपः प्रवृत्तनम् SĀ. zu TAITT. Ār. 5, 6, 1). तस्मादध्वं घर्म
संभृतस्तं संभृत्याक्तुर्ब्रह्मन्प्रवर्ग्येण प्रवरिष्यामः AIT. Br. 1, 18, 3, 40. ÇAT.
Br. 3, 4, 4, 1. 7, 3, 2, 1. 10, 2, 5, 3. fgg. 14, 1, 4, 10, 27, 2, 12, 3, 2, 22. 30.
ÇĀNKH. Br. 8, 7. ĀÇV. Çr. 4, 6, 12, 4. KĀTJ. Çr. 8, 3, 19. 26, 2, 1. 2. ÇĀNKH.
Çr. 5, 12, 1. MBh. 14, 2623. प्रवर्ग्यभरणभूषण (vgl. u. प्रवर्ग) von Vish-
nu HARIV. 12366. R. 1, 13, 4 (3 GORR.). Bhāg. P. 3, 13, 36 (Schol.: प्रव-
र्ग्यो महावीरः प्रत्युपसदः पूर्वं क्रियते). 5, 3, 2. प्रवर्ग्योपसदो गाṇा दधिप-
यघादि zu P. 2, 4, 14. अग्नेवैद्यानस्य प्रवर्ग्यसाम Ind. St. 3, 201 (vgl. 228,
wo richtig प्रवर्ग्य st. प्रवर्ग gedruckt ist).

प्रवर्ग्यवत् adj. mit dem Pravargja verbunden ĀÇV. Çr. 5, 13. ÇAT.
Br. 3, 4, 4, 1. LĪTJ. 1, 6, 1. Pār. GṚHJ. 2, 8.

प्रवर्जन (von वर्त् mit प्र) n. die Einleitung des Pravargja, das Ein-
gießen der Milch: एषोखा रिक्ता शते पुरा प्रवर्जनात् ÇAT. Br. 7, 1, 2, 9.
14. 2, 2, 47.

प्रवर्त्त (von वर्त् mit प्र) m. ein (runder) Schmuckgegenstand AV. 15,
2, 1. — Vgl. प्रवृत्त.

प्रवर्त्तक (vom caus. von वर्त् mit प्र) 1) adj. f. °र्त्तिका a) in Bewegung
—, in Thätigkeit versetzend: चक्रस्य MBh. 14, 912. सत्त्वस्य ÇVETĀÇV. Up.
3, 12. M. 12, 4. रजः प्रवर्त्तकं सर्वभूतानाम् Suçr. 1, 81, 8. MBh. 3, 13950. 12,
7162. 13679. 13, 4178. TATTVAS. 26. ÇĀNKH. zu BṚH. Ār. Up. S. 256. चोद-
नेति प्रवर्त्तकशब्दनाम Schol. zu ĠAIM. 1, 2. भावा लोकप्रवर्त्तकाः MBh. 3,
11260. — b) zur Erscheinung bringend, hervorruhend, bewirkend, ver-
anlassend, ins Werk setzend, befördernd, Gründer, Urheber: क्रियाणाम्
MBh. 1, 929. कार्याणाम् 2, 792. आकृतीनां च चितीनाम् 3, 15530. अधर्मस्य
12, 1189. त्रिवर्गस्य HARIV. 4138. RĀGA-TAR. 1, 97. 4, 605. सज्जनमनोवैक्ता-
व्याश्रु° MBh. 1, 591. रजोवेग° 14, 1238. धर्म° JĀGĒ. 3, 186. MBh. 3, 12706.
12, 3483. 12751. MĀRK. P. 109, 70. चतुर्दशभुवनोत्पत्तिस्थितिप्रलय° PRAB.
54, 10. लोकयात्रा° R. GORR. 2, 118, 27. युद्धयज्ञ° HARIV. 13214. सांख्य-
योग° (कपिल) MBh. 3, 14197. योग° Bhāg. P. 3, 32, 12. चातुर्होत्र° MBh.
12, 10420. सर्वशिल्प° 10422. धर्मशास्त्र° JĀGĒ. 1, 5, v. l. für प्रयोगक.
आयुर्वेद° (धन्वन्तरि) Bhāg. P. 9, 17, 4. वैद्यशास्त्र° Verz. d. Oxf. H. 40, a,
N. 2. शाखा° 54, b, 29. — 2) n. Eintritt einer Person auf die Bühne:
प्रविशेत्सूचितं पात्रं यत्र तत्स्यात्प्रवर्त्तकम् PRATĀPAR. 23, a, 7.

प्रवर्त्तन (von वर्त् simpl. und caus. mit प्र) 1) n. a) das Vortreten, eine
Bewegung nach vorn: गतीर्दश समायत्तौ प्रवर्त्तननिवर्त्तनैः R. 6, 92, 4. das
Hervorkommen: (खड्गस्य) प्रवर्त्तनं कोशात् VARĀH. BṚH. S. 49, 5. das Zu-
strömen: तोय° MIT. 244, 6 v. u. das Gehen, Wandeln: कापथेन R. 5, 86,

2. — b) das Thätigsein, Handeln: कामात्पुंसः प्रवर्त्तनम् Cit. bei NILAK.
18. मनो हि हेतुः सर्वेषामिन्द्रियाणां प्रवर्त्तनं R. 5, 14, 60. MBh. 12, 11402.

KĀM. NĪTIS. 1, 28. das Sichabgeben mit, das Zuthunhaben mit (instr. loc.):
सर्वयज्ञेषु विप्राणामग्निः पूर्वं प्रवर्त्तनम् GṚHJASAMG. 2, 52. उन्मादे राक्षसैः
प्रेतैरपस्मारैः प्रवर्त्तनम् Suçr. 1, 111, 3. इतरार्थग्रहे येषां कवीनां स्यात्प्रव-
र्त्तनम् Spr. 1038. — c) das Benehmen, die Art und Weise zu sein: शोभन
MBh. 14, 514. नास्ति परलोक इत्येवं वृत्तिः प्रवर्त्तनं यस्य KULL. zu M. 3, 150.

— d) das Vorsichgehen, Vorrückgehen, zur-Erscheinung-Kommen:
क्रतुराज° MBh. 3, 15300. मधुपान° HARIV. 16330. द्वंद्वपुद्ग° R. GORR. 1,
4, 107. वाक्प्रवर्त्तन MĀRK. P. 72, 25. — e) das Vorwärtsschaffen, Herbei-
schaffen: रुविधान° ÇĀNKH. Çr. 5, 13, 1. — f) das Anlegen, Errichten:
महापत्न° M. 11, 63. सेतु° MIT. 245, 1. — g) das zur-Erscheinung-Brin-
gen, Herbeiführen, in's-Werk-Setzen, Einführen, Anwenden: प्रवर्त्तना-
द्वारस्य यथाभागमुपाश्रुते । कलेः प्रवर्त्तनाद्वाजा पापमत्यन्तमश्रुते ॥ MBh.
3, 4477 = 12, 2695. अकार्यप्रतिषेधश्च कार्याणां च प्रवर्त्तनम् KĀM. NĪTIS. 13,
52. पुण्यचार° RĀGA-TAR. 1, 314. पुण्यकानां व्रतकानां च HARIV. 7924.

सामादीनाम् R. 5, 81, 45. Verz. d. Oxf. H. 48, b, 29. 30. — 2) f. आ das
Anregen der Thätigkeit: °लक्षणा दोषाः GAUTAMA 1, 18. — Als adj. RAGH.
ed. Calc. 10, 37; die STENZLER'sche Ausg. st. dessen richtiger प्रवर्त्तिन्.
प्रवर्त्तनीय (vom caus. von वर्त् mit प्र) adj. anzuwenden KULL. zu M. 2, 11.
प्रवर्त्तमानकै (scherzhafte Deminutivbildung von प्रवर्त्तमान, partic.
praes. von वर्त् mit प्र) adj. etwa hervorkommend: कुषुम्भकस्तद्व्रवी-
द्भिः प्रवर्त्तमानकः RV. 1, 191, 16.

प्रवर्त्तयितु (vom caus. von वर्त् mit प्र) nom. ag. 1) Anreger zur Thätig-
keit Schol. zu VEDĀNTASŪTRA 2, 2, 37. आत्मनः शरीराख्यस्य यः कर्मसु °ता
KULL. zu M. 12, 12. — 2) Errichter, Einführer: सेतोः MIT. 245, 2. चातु-
र्वर्ण्य° VP. 4, 8 bei Muir, ST. 1, 49, N. 19. — 3) Anwender: दण्डस्य
KULL. zu M. 7, 26.

प्रवर्त्तितु (wie eben) nom. ag. Herbeiführer, Bewirker: देवासुराणां
भावानामहमेकः प्रवर्त्तिता MBh. 3, 2395. Festsetzer, Bestimmer: सीमः
JĀGĒ. 2, 153.

प्रवर्त्तितव्य (von वर्त् mit प्र) n. partic. fut. pass. impers. agendum. zu
handeln PRAB. 41, 13. SĀH. D. 6, 2.

प्रवर्त्तिन् (von वर्त् simpl. und caus. mit प्र) adj. 1) hervorkommend,
hervorströmend: अयाङ्गप्रवर्त्तिभिर्भ्रुभिः ÇĀK. 61, v. l. प्रस्रवेण — वत्सा-
लोकप्रवर्त्तिना RAGH. 1, 84. sich vorwärts bewegend, in Bewegung seiend,
fliessend: मालवातः° (राजन्) ÇAT. 2, 454. गङ्गैवार्धप्रवर्त्तिनी (ed. Calc.
°प्रवर्त्तनी) RAGH. 10, 38. hervorkommend: मधुमाधवौ 11, 7. अ° unbeweg-
lich, unwandelbar: श्री KĀND. Up. 3, 12, 9. — 2) thätig seiend: प्रकृतिः
पुरुषार्थप्रवर्त्तिनी KUMĀRAS. 2, 13. अ° ÇAT. Br. 14, 5, 1, 5. KĀND. Up. 3,
12, 9. कामस्यातिप्रवर्त्तिनः MBh. 1, 5610. — 3) fliessen lassend: शोणि-
तायप्रवर्त्तिनी (नदी) HARIV. 9338. MBh. 8, 1166. — 4) in Bewegung
setzend, Verbreiter: भृगुवाक्य° Verz. d. Oxf. H. 47, b, 22. Einführer:
सांख्ययोग° MBh. 12, 10388. herbeiführend, bewirkend: सर्वकार्य° 2, 792.
anwendend: बलवीर्य° HARIV. 9234. — Vgl. प्रतिकूल°.

प्रवर्त्त्य (vom caus. von वर्त् mit प्र) adj. zur Thätigkeit anzuregen Schol.
zu VEDĀNTASŪTRA 2, 2, 37.

प्रवर्धक (vom caus. von वर्ध mit प्र) adj. f. °र्धिका vermehrend, stei-